

هویت زنان واقف در ایران (نمونه موردی؛ زنان آمل) معصومه یدالله پور^۱

چکیده:

یکی از راه‌های ظهور حیات اجتماعی زنان شهر آمل مشارکت آنها در امور خیریه از طریق وقف است. زنان در ایران اموال خود را به سمت برگزاری سنت اجتماعی و فعالیت خیریه شهری وقف می‌نمودند. از این روی وقفنامه‌ها اطلاعات ارزشمندی نسبت به انگیزه واقفان به دست می‌دهد. در شهر آمل انگیزه‌های گوناگونی برای وقف در میان بانوان وجود دارد. با مطالعه وقفنامه‌های مرتبط با زنان شهر آمل، به این نتیجه دست می‌یابیم که وقف در میان طبقات مختلف این شهر رواج دارد. هدف بسیاری از آنها ارضای روحیه دینی و کمک به دیگران است و عزاداری خامس آل عبا، امام حسین علیه السلام مهم‌ترین کاربرد وقف بوده است.

کلید واژه‌ها:

وقف، موقوفات، واقف، زنان، آمل، تعزیه.

مقدمه

در ایران زنان در عرصه وقف حضور فعالی داشتند و در آبادانی و امور خیریه شهرهای ایران نقش مهمی ایفا نمودند. کاربرد عمده موقوفات کمک به فقرا یا برنامه‌های تعزیه‌داری و از سوی دیگر مبتنی بر اهداف اقتصادی یا خصوصی، برای تضمین بقای حیات نسل‌های آتی بنیان‌گذار وقف صورت می‌گرفت. چنین موقوفه‌هایی به ما اطلاعات ارزشمندی نسبت به نیت واقفان می‌دهد از جمله این که چه مواردی در نظرشان حایز اهمیت بوده و چه چیزهایی با توجه به اهداف خیرشان ضرورت داشته است.^۲ قدمت و ویژگی‌های مذهبی شهر آمل سبب شده زنان نیکوکار آمل بخشی از اموال خود را برای امور مذهبی به خصوص عزاداری ائمه علیهم‌السلام صرف نمایند که در شناخت هویت زن ایرانی این عنصر را بایستی مدنظر قرار داد. با استنساخ اسناد مورد نظر این مهم مطالعه می‌شود.

۱۰۰

واقفان

پرسی پژوهشی

زنان شهر آمل در چه حوزه‌ای اموال خود را وقف نموده‌اند؟

زنان واقف و عزاداری امام حسین علیه‌السلام

یکی از عناصر فرهنگی خاص که تأثیر شگرفی بر روی فرهنگ عمومی زنان ایران گذاشت، مسأله عزاداری برای امام حسین علیه‌السلام و برپایی مجالس روضه‌خوانی بود.^۳ سوگواری برای امام حسین علیه‌السلام از مدت‌ها قبل کم و بیش به صورت پنهانی وجود داشت^۴ و با سیاست حکومت‌های محلی در ایران، تغییراتی از نظر قوت و ضعف در مسأله برپا داشتن عزاداری برای امام حسین علیه‌السلام روی داد که با آمدن صفویه و تشکیل یک دولت مرکزی مقتدر و کوششی که در برگزاری عزای حسینی در داخل و خارج خانه و در مساجد، تکیه‌ها، بازار و... داشتند موجب شد تا عزاداری امام حسین علیه‌السلام به صورت یک نهاد اجتماعی درآید.^۵ در ابتدا سنت وقف به

منظور ایمان قلبی و ادای فرایض مذهبی و تکالیف شرعی یا ثواب اخروی بود. زنان متمول در جهت کمک به رفاه و آسایش مردم وقف می نمودند به همین منظور روی هریک از اوقاف لعنت نامه‌ای وجود داشت برای کسانی که به موجودی اوقاف دست درازی می کردند.^۶ در عهد قاجار شرکت زنان در مجالس عزاداری حضرت سیدالشهدا علیه السلام پر رونق شد و در بسیاری از خانه‌ها مجالس سوگواری برپا شد. در ابتدا کارکرد مجالس عزاداری تنها گریه و سوگواری بر واقعه کربلا بود و کسب اجر اخروی، نیت برای توبه از معاصی، دیدن رجال سیاسی، روحانیون و مراجع بزرگ و... به حضور زنان در این مراسم قوت می بخشید اما به تدریج به محلی برای اطلاع از معارف اسلامی، آگاهی دینی و مسایل اجتماعی و سیاسی تبدیل شد.^۷ با روی کار آمدن حکومت پهلوی، وقف در قالب بنیادهای خیریه تجلی پیدا کرد^۸ و پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، به سه دوره بازایی و کشف موقوفات گمشده، بازستانی موقوفات غصب شده و بازسازی موقوفات مخروبه تقسیم شد.^۹ روند تأسیس بنیادها و مراکز خیریه چه به صورت وقف و چه به صورت غیروقف که تنها هدف یا یکی از اهداف آنها درخصوص امور فرهنگی است، در جمهوری اسلامی نیز تداوم یافته است.^{۱۰}

شهر آمل به عنوان مرکز اصلی دعوت و حکمرانی علویان زید و اعقاب آنان بود^{۱۱} و حضور طولانی مدت رهبران دعوت شیعه و برپایی حکمرانی آنان در این شهر را می توان از دلایل مهم گسترش وقف در آمل دانست زیرا مذهب نقش مهمی دارد. در عهد قاجار قشرهای مختلف به وقف پرداختند و انگیزه‌های آنها هم مختلف بود، یک قشر مهم زنان بودند.^{۱۲} با بررسی اسناد به دست آمده، موقوفه‌های شهر آمل از دوره قاجار تا کنون به نام زنان نیز ثبت شده است. با توجه به این که وقف یکی از عوامل مهم توسعه نظام اجتماعی و فرهنگی ایران در عهد قاجار است^{۱۳} و به مانند دوره صفوی بیشترین نوع مصارف عواید موقوفات اجرای مراسم مذهبی مانند عزاداری بوده است^{۱۴} این مهم در شهر آمل بررسی می شود.

حیات اجتماعی زنان واقف در آمل

یکی از سنت‌های بسیار تأثیرگذار ایرانی در آمل برگزاری مراسم عزاداری امام حسین علیه السلام است. جدول زیر نشان می‌دهد بسیاری از موقوفات زنان نیکوکار شهر آمل بدین امر اختصاص دارد و بیشترین نوع مصارف عواید موقوفات مذهبی بوده است. عزاداری حضرت ابوالفضل علیه السلام، عزاداری در ماه مبارک رمضان و ختم کلام الله مجید، نمونه‌ای دیگر ازین رویکرد مذهبی به شمار می‌آید. در آمل این زنان هستند که حیاط و منازل مسکونی خود را برای این کار اختصاص می‌دهند. این برمی‌گردد به این که از دوره قاجار شرکت زنان در مجلس عزاداری حضرت سیدالشهدا علیه السلام پررونق شد و در بسیاری از خانه‌ها مجالس عزاداری برپا می‌شد.

موقوفات زنان نیکوکار شهر آمل

واقف	موقوفه	مصارف وقف
بانوحاجیه سیده خیرالنسا شاهان دشتی	همگی و تمامت ده سیر از سه دانگ از کل شش دانگ قریه هارون کلا... محال دشت سر	عزاداری خامس آل عبا
بانو فخری جهان	مساحت و مقدار بیست و چهار قفیز از ملک قریه شهر کوتی	عزاخانه خامس آل عبا
بانو نرجس خاتون نوایی	مساحت ده سیر از تمامت از یک دانگ و نیم از قرای کبود کلا و صورت کلا و کرسی کلا من قرای دابوی مازندران	تعزیت داری حضرت ابا عبدالله الحسین و مخارج ترحیم وصوم و صلوة مرحومه
بانوان؛ زینب، فاطمه و حمیده (همشیره و همسر مشهدی سلیمان)	۱۸ رأس گوسفند (۱۲ رأس میش بزرگ، ۲ رأس بزرگ، ۴ رأس سالک)	عزاداری خامس آل عبا
بانو کربلاویه فاطمه مشایبی دختر میرزا سلیمان	یک دست حیاط مسکونی واقع در سرحمام حاجی علی نقی مشایبی	عزاداری خامس آل عبا، ماه رمضان و دو ختم کلام الله مجید همه ساله در ماه مبارک رمضان
فاطمه خانم والده محمد حسن مشایبی	یک باب دکان ۵۱ وصل به کوچه هراز	تعمیرات روشنایی، حصیر، اجرت خدام، مؤذن و طالبان مدرسه ۱۵

واقف	موقوفه	مصارف وقف
زهرآخانم والده مرحوم آقا غلامحسین مشایی	یک باب دکان صباغی ۲۷	تعمیرات، تعزیه داری ۱۶
بانوان؛ حاجیه بلور والده جده حاجی علی ثانی مشایی	سه دانگ مشاع از قریه آبکسر	تعمیرات، تعزیه داری ۱۷
بانو حاجیه شهربانو	یک باب دکان ۳۸ جنب درب تیمچه	تعمیرات، تعزیه داری ۱۸
بانو زهرآخانم آملی	یک قطعه ملک بیاض...	تعمیرات، روشنایی و حصیر در ماه مبارک رمضان (مسجد حاج علی کوچک)
بانو سیده فضا خاتون	یک دست حیاط مسکونی خود	عزاداری ابوالفضل العباس
بانو زینب رضایی	شش دانگ یک باب خانه	عزاداری خامس آل عبا
بانوزهرا امیر صالحی	سه ربع از یک دانگ از کل شش دانگ از قریه کارچه کلا	عزاداری حضرت سید الشهداء
بانو خاور ملاری	تمامت نیم سهم مشاع از یک سهم از چهارده سهم از سه چهارم یک دانگ مشاع از شش دانگ دهکده هلی کتی	عزاداری خامس آل عبا
بانو عذرا خاکپور	همگی و تمامت پنج دانگ مشاع از شش دانگ یک باب خانه در آمل، انضمام چهار دانگ مشاع از شش دانگ اعیانی یک باب خانه و باغچه متصل به هم به مساحت ششصد و چهل و دو متر و چهل دسیمتر مربع، یک دانگ مشاع از شش دانگ یک باب دکان	صرف اقامه عزاداری برای مولی الموحدین حضرت علی بن ابی طالب و حضرت ابا عبدالله الحسین، پس از کسر هزینه تعمیرات
بانوان؛ سیده مریم جلالی، سیده شمس السادات جلالی، سیده مهری جلالی	شش دانگ یک قطعه زمین به مساحت یک هزار و پنچ متر مربع	ایجاد درمانگاه و مؤسسه درمانی

بر اساس جدول فوق بیشترین نوع مصرف موقوفات بانوان شهر آمل، عزاداری خامس آل عبا بوده است.

علاوه بر رویکرد مذهبی موقوفات، زنان شهر آمل زمینی را به منظور احداث درمانگاه وقف نمودند. از اواخر دوره قاجار تا زمان حاضر توجه بسیاری به امر

وقف جهت خدمات درمانی شده است که نشان دهنده تأثیر ارزش گذاری اجتماعی بر نوع موقوفات است.^{۱۹}

الف) استنساخ اسناد

محدوده زمانی وقفنامه‌های به دست آمده؛ قاجار، پهلوی و انقلاب اسلامی است که بدین صورت بازخوانی شد:

[سند شماره ۱]:

اداره اوقاف آمل و لاریجان - مورخه ۳۱ حمل ۳۰۰، ۶۳ ثبت دفتر وقفنامه‌جات گردید، عباس طاهری - بسم الله الرحمن الرحيم - غرض از تحریر آنکه حضور یافته خدارت و طهارت آداب کربلائی فاطمه خانم بنت مرحوم آقا میرزا سلیمان مشائی با اجتماع شرایط شرعی و بعد وقف صحیح شرعیه نموده همگی و تمامت شش‌دانگی یکدست حیاط متصرفی موروثی خود را واقعه در بلده آمل، سرحمام حاجی علی نقی مشائی که شمالاً وصل است بحیاط ورثه مرحوم آقامیرزا هدایت مشائی با کافه ملحقات شرعیه از... و فوقانی و تحتانی بدون استثنا شیء از شش‌دانگ برای خامس آل عبا، سرور شهدا علیه السلام که همه ساله منافع آن بعد از وضع تعمیر در مصرف عزاداری آن بزرگوار در ایام عزا و غیره سیما در شهر صیام از طعام و نان و واعظ و سبحة گو مسجد جامع آمل و نمارستاق در مجمع طائفه مشائی و دو کلام الله همه ساله در شهر صیام صرف شود. متولی هر قسمی که صلاح میدانند صرف نمایند از قرار مزبور ثواب آن مرجوع است بواقفه و والدین واقفه آقا میرزا سلیمان و کربلائی حبیبه خاتون [خاتون] و همشیره و برادرش، معصومه خانم و آقا محمد هادی و زوج واقفه کربلائی شیخ حسین و تولیت آن مادام الحیوه واقفه با خودش میباشد تومان سه قران حق التولیه واقفه میباشد بعد از واقفه تولیت آن مرجوع

۱۰۴

واقفان

هویت زنان واقف در ایران (نمونه موردی: زنان آمل)

است بنواده های مرحومان حاجی علی مشائی و حاجی صالح مشائی که جدّ امی و ابی واقفه میباشند بشرط قابلیت که اصلح و ارشد باشند چه از طرف ذکور و اناث نسلأ بعد نسل که تومانی یققران حق این متولی است و صیغه وقف را حضرت مستطاب حجه الاسلام آقامیرزا عبدالحسین شاهاندشتی جاری فرمودند و شرائط وقف بحصول موصول یافته مقرر اینکه این وقفنامه نسختان نوشته شده و کان الوقوع و التحریر فی چهارم مرداد ماه قدیم ۷ شهر صفر الخیر مورخه ۱۳۳۵.

بسم الله الرحمن الرحيم - قد اجريت صيغه وقف ال... المذكوره، على نهج المذكور... الحضوريه الاخباريه عن المرئءه الصالحه الواقفه المذكوره فى ثامن عشر شهر صفر الخير فى سنه ۱۳۳۵ و انا العبد الجانى على نفسه محل مهر حجه الاسلام آقا ميرزا عبدالحسين شاهاندشتى دامت... (عبدالحسين الموسوى) اعترف المرئءه الواقفه بقول العينى الموقوفه و لزوم الواقف فى شهر ربيع الاول فى سنه المذكوره و انا العبد الجانى على نفسه ايضاً محل مهر حجه الاسلام آقاى ميرزا عبدالحسين شاهاندشتى (عبدالحسين الموسوى) هر خير الاسما و قد اعترف الواقفه حسب بما فصل فى الورقه وقع القبض لدى ابوالقاسم المطلق ۴ شهر ربيع الاول ۱۳۳۵، محل مهر جناب مستطاب شريعت مدارى ميرزا ابوالقاسم مطلق مشائى لا اله الا اله الملك الحق اليمين ابوالقاسم) قد اعترف الواقفه بما رقم الورقه من وقوع الوقف و لزومه و تقاريره لدى الاحقر الخاطى فى ربيع المولود ۱۳۳۵، محل مهر جناب مستطاب شريعتمدار آخوند ملا مهدى مشائى (عبدالراجى محمد مهدى) بسم اله هو خير الاسمار و قد اعترف الواقفه المزبوره من وقوع الوقف و لزومه بما فصل فى الكتاب فى شهر ربيع المولود و أنا العبدالعاصى ۱۳۳۵، محل مهر جناب مستطاب ... شيخ محمد على سلمه الله تعالى و رب نجنى محمد على - سواد مطابق اصل است - عباس طاهرى؛

سواد مطابق با اصل است که اصل آن نزد آقا محمد حسن مشائی است،
[مهر]: دفتر اداره معارف و اوقاف آمل و لاریجان.^{۲۰}

[سند شماره ۲]:

بسم الله الرحمن الرحيم، بعد الحمد و الصلوه غرض از تحرير آنکه ورثه مرحوم
مشهدی سلیمان رئیس..... عفت ... باجی زینب همشیره او و دو نفر زوجه
او فاطمه و حمیده از روی طیب نفس و رضا طلباً لمرضات الله تعالی وقف
مؤید شرعی و حبس مخلد ملی نمود از مقدار هجده رأس گوسفند را که
قبل آن مرحوم از بابت ارث انتقال بایشان یافته بر حضرت خامس آل عبا
حضرت سیدالشهدا و علیه التحیه و الثناء که همه ساله منافع آن صرف
مخارج عزاداری آن بزرگوار شود در فصل قشلاق در قریه کلهوشت و
در فصل بیلاق در قریه مُرس بن... اصل شهر محرم الحرام و ثواب آنرا
واگذار نمودند بروح آن مرحوم و تولیت را واگذار کردیم بجناب مستطاب...
لقاب آخوند ملامحمد لیتکوهی از طایفه کلمرو بعده اولاده الذکور و نسلاً
بعد نسل در صورت قابلیت و بعد انقراض او عدم القابلیت به مردان آن
قریه و علیهم، علیهم..... الوقف و کان وقوع ذالک دویم شهر صفر المظفر
سنه یکهزار و سیصد و بیست و نه ۱۳۲۹ صورت میش بزرگ ۱۲ رأس،
بز بزرگ ۲ رأس، سالک ۴ رأس. بسم الله تعالی و الحمد قد اجريت صیغه
الوقف و تحیت بالقبول و القبض فی التاريخ انا العبد المذنب عبده اسماعیل،
سواد مطابق اصل است، [امضاء] ح طاهری.....، [مهر]: برابر با اصل اداری
است، [مهر]: اداره کل اوقاف و امور خیریه استان مازندران.....؛ [مهر]: اداره
اوقاف آمل و لاریجان. [مهر: ناخوانا]

[حاشیه بالا راست]: .....^{۲۱}

[سند شماره ۳]:

وقف میراث جاویدان

شماره ۸۴ زمستان ۱۳۹۲

۱۰۷

رونوشت و قفنامه

بسم الله الرحمن الرحيم - الحمد لله الواقف على السرائر والمطلع على الضمائر
الصلوه و السلام على محمد وآله خير البرائر و بعد غرض از تحرير اين
ورقه و باعث بر اين صفحه آنکه توفيق رفيق و شامل حال خير مال عليه
غائبه محترمه زهرا خانم صبيه مرضيه مرحوم حاجي داداش آملی عيال
مرحوم مبرور، مشهدي اسدالله قصاب آملی گرديده برای دست‌گیری يوم
لاينفع مال و لابنون وقف مؤبد و حبس مخلد ملی نموده است همگی و
تمامت دو دانگ مشاع از کل شش‌دانگ از یک قطعه ملک بياض... متصرفی
خود را که واقعت در پايين بازار آمل نزديک بحمام اشرف که محدود
است بحدود اربعه شمالاً بدکان ابراهيم برفيانی آمل شرقاً وصل بمعبرعام
جنوباً بدکان مشهدي اسدالله قصاب غرباً بشارع عام که همه ساله از عوايد
اين دو دانگ اين ملک برداشته صرف تعميرات لازمه مسجد مشهور به
مسجد حاج علی کوچک از روشنایی و حصير صرف سبز ماه صيام همان
مسجد صرف نمايند و توليت اين وقف مادام حيوه واقف بخودش ميباشد
و بعد از ايشان... دخترش حبيبه خواتون [خاتون] توليت برقرار است نسلاً
بعد نسل، بطناً بعد بطن بحيث لايباع و لايرهن و صيغه الوقف علی... شرع
انور جاری و قبض و اقباض و تسليم و تسلیم بحصول موصول گرديده و
کان وقوع ذلک فی چهاردهم بهمن ماه قدیم يکهزار و سيصد و پنجاه یک
هجری قمری - ۱۳۵۱ قد جرت صيغه الوقف حسب سطر فی تاريخ لمتن اقل
الطلاب غلامحسن مشائی مهر حسن بن هادی = به شماره $\frac{181}{26/10/14}$ [۱۳]
ثبت دفتر و قفنامجات گرديد؛... فرهنگ آمل - علامه ای، رونوشت با اصل
یکسان است.....؛ [امضا: ناخوانا] ۲۲

۱۰۸

واقفان

هویت زنان واقف در ایران (نمونه موردی: زنان آمل)

[سند شماره ۸]

وزارت دادگستری

ثبت کل اسناد و املاک

دفترخانه اسناد رسمی درجه اول شماره ۲۱ آمل

رونوشت اداری ثبت شماره ۶۶۸۷۰ صادره از دفتر ۲۱ آمل بداره اوقاف
آمل ارسال گردید.

دفتر اسناد رسمی بیست و یک آمل، بانو زینب رضایی فرزند مرحوم حسین
دارنده بشناسنامه شماره پانصد و نود و دو از آمل ساکنه آمل در خانه
پلاک یکهزار و دویست و دو در دفتر حاضر گردید و بعد الحضور بمنظور
جلب رضایت حضرت پروردگار عزاسمه و خشنودی احمد مختار و ائمه
اطهار سلام الله علیهم اجمعین وقف مؤبد و حبس مخلد نمود همگی و
تمامت شش‌دانگ یکباخانه پلاک شماره دو فرعی مفروز و مجزا شده از
پلاک اصلی یکهزار و دویست و دو واقع در محله پایین بازار بخش یک
شهر آمل با کافه توابع و متعلقات بهراسم و رسم را که منافع و عواید آن
مادام الحیوه مشارالیها صرف مطلق خیرات که بنظر واقفه صلاح است
بشود و ثواب آن عاید ذات مقدس حضرت خامس آل عبا حسین ابن علی
ابن ابیطالب علیها الصلوه و السلام گردد و بعد از فوت وی در مسجد حاج
علی کوچک آمل بمصرف عزاداری حضرت ابا عبدالله روحی و جسمی و
ارواح العالمین له الفدا برسد و تولیت وقف در حیات واقفه با مشارالیها و
پس از فوتش با امام وقت مسجد حاج علی کوچک آمل خواهد بود تعیین
موقع و نحوه اقامه عزاداری با متولی خواهد بود و بعد از فوت واقفه عشر
(یک دهم) عواید حق التولیه متولی است و حدود مورد وقف طبق سند
مالکیت است که در صفحه سیصد و هفتاد و سه بشماره یکهزار و نهصد
و نود و سه در دفتر جلد هیجدهم دفتر املاک به ثبت رسیده است و به
موجب اظهار واقفه ملک مورد وقف بقبض واقف داده شد و صیغه مربوطه

دفتر اسناد رسمی

شماره ۸۴ زمستان ۱۳۹۲

جاری گردید و برای تعیین حق الثبت بهای مورد وقف طبق سند مالکیت بیست هزار ریال است بتاریخ هشتم دی هزار و سیصد و سی و نه مطابق دهم رجب هزار و سیصد و هشتاد محل امضاء نشانه سیابه راست بانو زینب رونوشت برابر است با ثبت دفتر و صحت آن مورد تصدیق است. سردفتر ۲۱ آمل، [امضا:] ولأئی؛ شماره ۶۰۷ ثبت دفتر وقفنامجات اوقاف آمل گردید، [امضا: ناخوانا]، [مهر:] دفترخانه درجه اول شماره ۲۱، [مهر:] اداره اوقاف شهرستان آمل، ۴۱/۴/۲۷ [۱۳] ۲۳

[سند شماره ۵]:

بسم الله الرحمن الرحيم؛ الحمد لله الواقف على الضمائر و المطلع على السرائر و الصلوه و السلام على محمد صلى اله عليه و آله بعد الحمد و الصلوه غرض از تحریر این عبارات و باعث بر تسطیر این کلمات آنست نظر بحديث شريف حضرت نبوی (ص) ان مات ابن آدم انقطع عمله كله الا من ثلاث علم ینتفع به الناس و ولد صالح و صدقه جاریته بهترین صدقات جاریته وقف است فعلیها توفیق شامل حال با سعادت خدارت مآب علویته خانم سیده فضه خواتون [خاتون] گردیده بر اینکه وقف مؤبد و حبس مخلد نموده تمامی یکدست حیاط مسکونی خود را واقعه در چاکسر محله شهر آمل محدود بحدود اربعه ذیل شمالاً وصل بحیاط سیدحسین شرقاً متصل بکوچه معبر عام جنوباً بحیاط آقا سید اسمعیل [اسماعیل] شاهندشتی غرباً متصل بحیات آقا غلامحسین و عمو حبیب اله با ملحقات شرعیه و عرفیه بدون استثنا شی... از برای خصوص جناب ابوالفضل علیه السلام روحی له الفدا تا اینکه منافع و عایدات حیاط مزبور در ایام عاشورا و غیرها بمصرف تعزیه داری جناب ابوالفضل العباس در محله رودگر آمل مخارج شود توضیحا آنکه تولیت و مباشرت حیاط موقوفه را تفویض و

راجع نموده به ... توفیق آثار مشهدی محمد یوسف رودگر آملی بعد از ایشان باولاد ذکور متولی نسلاً بعد نسل شرط القابلیه و الصلاح ثم بعد از انقراض باعلم و اصلح طایفه آملی و مشائی فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدلونه و صیغه لواقف المزبور مع القبض و الاقباض علی نهج القانون الشریعه المقدسه جاری گردیده فی ۲۲ شهریور ..... فی سنه ۱۳۱۲ جای انگشت سیده فضه

[حاشیه بالا چپ]: بسم اله تعالی قد جرت صیغه الوقف مع القبض و التصرف فی الوقف کل قبض و حرر فی المتن حرره العبدالعاصی..... فی سنه ۱۳۱۲ [سجع مهر]: امیر وحی احمد: [سجع مهر]: یا حسن الحسنی ۲۴

میراث و جایدادان

شماره ۸۴ زمستان ۱۳۹۲

وقف نامه سیده فاضله عیون ملاعزیزان آمل علامه ارشدی ۳۰۹

[سند شماره ۶:]

این سند که در صفحه ۸۲ دفتر	وجوهی که طبق مقررات برای تنظیم این سند
جلد ۸۰ سردفتر	دریافت شده است بشرح زیر است:
تحت شماره ۳۴۹۶۶ ثبت	در آمد حق ثبت.....۳۸۷۹۲... ریال
تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۱۶	۸٪ عوارض شهرداری ..... ریال
شده است.	حق التحریر.....۱۰۰۰۰۰...ریال
تمبر: ۱۵۰ ریال	بهای اوراق و قبض اقساطی...۲۸۰۰۰... ریال
۶۱۲۷۴۴	برگ معاملات یک
سری (ب/۲۰)	برگی
کد ۱-۴-۰۳	نوع سند: وقفنامه
تاریخ چاپ	دفتر اسناد رسمی
محل امضای دفتریار و مهر	۳۴ آمل حوزه ثبتی
دفترخانه، [امضاء: ناخوانا]	مازنداران
	بتاریخ.....؛ محل امضای سردفتر: [امضا:
	ناخوانا]

۱۱۲

واقفان

هویت زنان واقف در ایران (نمونه موردی: زنان آمل)

به یمن حلول ماه شعبان المعظم ماه ولادت با سعادت سرور آزادگان حضرت ابا عبدالله الحسین و نمونه فرزاندگی و جانبازی حضرت ابوالفضل عباس و اسوه صبر و مقاومت و عبادت چهارمین اختر فروزان، برج امامت و ولایت حضرت سید الساجدین علی ابن الحسین امام زین العابدین سلام علیهم و بالآخر خجسته میلاد بقیه الله العظم منجی عالم بشریت حضرت مهدی ابن حسن العسکری روحی و اروحا فداه خانم عذرا خاکپور فرزند مرحوم محمد بشناسنامه شماره ۱۸۲ از حوزه مرکزی آمل در کاسمده متولد ۱۳۰۰ شمسی ساکنه آمل پایین بازار، کوچه رجایی منزل شخصی بموجب این سند وقف مؤبد و حبس مخلد نمود همگی و تمامت پنج دانگ مشاع از ششدانگ یکباب خانه پلاک ۱۰۵۹ اصلی واقع در آملی محله آمل بانضمام امتیاز برق و انشعاب آب منصوبه در آن بحدود و حقوق مذکور در سند مالکیت شماره مسلسل ۲/۱۶۶۴۸۱ ثبت شد. ذیل شماره ۲۷۴ در

صفحه ۶۲۱ دفتر جلد سوم دفتر املاک بخش مربوطه (بخش یک ثبت
 آمل) بانضمام یکدانگ مشاع از ششدانگ یک باب دکان پلاک ۱۱۹۸ اصلی
 واقع در پایین بازار بخش یک ثبت آمل دارای سند مالکیت شماره مسلسل
 ۶۱۹۴۶۳ ثبت شده ذیل شماره ۶۹۵۱ در صفحه ۷۷۴ دفتر جلد ۴۶ دفتر
 املاک بخش مربوطه و بانضمام چهار دانگ مشاع از ششدانگ اعیانی
 یکباب خانه و باغچه متصل بهم بمساحت ششصد و چهل و دو متر و
 چهل دسیمتر مربع پلاک ۱۲ فرعی از ۱۷۴ اصلی واقع در قریه کپین جزء
 دهستان لیتکوه بخش ۱ حوزه ثبتی آمل دارای سند مالکیت شماره مسلسل
 ۰۰۸۴۶۶ ثبت شده ذیل شماره ۷۷۷۴ در صفحه ۳۰۰ دفتر جلد ۴۹ دفتر
 املاک بخش مربوطه از هر یک با کافه توابع و متعلقات بهر اسم و رسم را
 که همه ساله در آمد پنج دانگ مشاع از ششدانگ یکباب خانه پلاک ۱۰۵۹
 اصلی و یکدانگ مشاع از ششدانگ یکباب دکان پلاک ۱۱۹۸ اصلی واقع
 است] در بخش یک آمل پس از کسر هزینه تعمیرات ملک مورد وقف در
 ایام ماه مبارک رمضان و دهه اول محرم الحرام صرف اقامه عزاداری
 برای مولدی [مولی] الموحدین حضرت علی بن ابیطالب و حضرت ابا عبدالله
 الحسین سلام الله علیهم در مسجد هدایت (مسجد حاج علی کوچک سابق)
 آمل و در آمد حاصله از چهار دانگ مشاع از ششدانگ پلاک ۱۲ فرعی از
 ۱۷۴ اصلی بخش ۹ ثبت آمل پس از کسر هزینه تعمیرات ملک مرقوم در
 حسینییه و تکیه واقع در قریه کپین در ایام فوق الذکر بمصرف برسد رقبات
 موقوفه پس از قبض و اقباض که شرط تحقق وقف است بتصرف وقف
 درآمده تولیت رقبات مذکور مادام العمر بانوی نامبرده مفوض و مرجوع
 بخودش مییابد و بعد از درگذشت مشارالیها بعهد عالم متقی محل و سه
 نفر از معتمدین محل مییابد مورد وقف به ثبت رسیده و منافع آن قبلاً
 بکسی واگذار نشده است. در تنظیم این سند به سه فقره پاسخ استعمال

بشماره های ۲۱۴۰۲ و ۲۱۴۰۳ و ۲۱۴۸۵ مورخ هیجدهم دیماه سال جاری ثبت اسناد آمل و نامه شماره ۹۳۹۱ مورخ هشتم دیماه سال جاری و شماره ۹۴۲۴ مورخ یازدهم دیماه سال جاری سر ممیزی مالیاتی شماره ۱۳ اداره دارائی آمل و نامه شماره ۵۸۶۰۵/۳ و ۵۸۶۰۷/۳ [ه] امسال جاری شهرداری آمل و نامه شماره ۶۰۲۹ دیماه سال جاری دفتر شعبه اول دادگاه حقوقی ۲ آمل توجه گردید بر اساس نامه‌های یاد شده دارائی ارزش معاملاتی رقبات مورد وقف جمعاً به مبلغ یک میلیون و دویست و نود و سه هزار و سی و شش ریال اعلام گردید که حق الثبت متعلقه از مبلغ مذکور ۳۸۷۹۲ ریال... شماره ۳۳۹۴۲ به حساب ۶۷۷۲ ثبت نزد بانک ملی پرداخت شد و قبض حق التحریر شماره ۴۲۹۱۷۶ صادر و تسلیم گردید؛ به تاریخ ۱۶ بهمن ماه ۱۳۷۲ شمسی مطابق با ۲۳ شعبان ۱۴۱۴ قمری، محل امضاء. ۲۵

تذکر: تبصره ۳ ماده ۳۴ قانون اصلاح قانون ثبت - در کلیه اسناد رسمی بایستی اقامتگاه متعاملین بطور وضوح در سند قید شود. اقامتگاه متعاملین همان است که در سند قید شده و مادام که تغییر اقامتگاه خود را قبل از صدور اجرائیه بدفتر خانه و قبل از ابلاغ به اجرا یا نشانی صحیح و ذکر شماره پلاک محل اقامت اعم از خانه و مهمانخانه و غیره که بتوان اجرائیه را به آنجا ابلاغ کرد اطلاع ندهند کلیه برگها و اخطاریه های اجرائی بمحلی که در سند قید شده ابلاغ میشود و متعهد نمی تواند بعد از عدم اطلاع متعذر گردد. دفاتر اسناد رسمی مکلفند پس از صدور اجرائیه مراتب را به آخرین نشانی متعهد از طریق پست سفارشی باو اطلاع دهند و برگ اجرائیه را به ضمیمه قبض پست سفارشی جهت ابلاغ اجرائیه و عملیات اجرایی به ثبت محل ارسال دارند. هرگاه محل اقامت متعهد در سند قید نشده و یا بجهت دیگر احراز محل اقامت میسر نباشد ثبت محل موضوعی اجرائیه را بطور

اختصار یکنوبت در یکی از جراید کثیر الانتشار محل یا نزدیکتر بمحل آگهی خواهد نمود.

[سند شماره ۷]:

باسمه تعالی

تاریخ: ۱۳۷۶/۱۱/۲۰

الحمد لله واقف علی الضمائر و المطلاع علی السرائر و الصلوه علی محمد و آل طاهرین و اما بعد توفیقات ربانی و تأییدات سبحان شامل حال آقایان سید نادر و سید بابا و سید ناصر و سید کمال، سید عباد الله و سید جمال (نام خانوادگی همگی) جلالی و بانوان سیده مریم و سیده شمس السادات و سیده مهری (نام خانوادگی همگی) جلالی دارندگان شناسنامه ۱، ۳۰۹ و ۳۰۸ و ۴۱۰ و ۳ و ۲۷۹ و ۱۹۷۶۴ و ۳۷۱ و ۳۳۲ صادره از آمل فرزندان شادروان حاج سید نعمت جلالی و بانو بنین کریمی فرزند رحمان بشناسنامه شماره ۱۰۷۳ از حوزه آمل (عیال مرحوم [آقا] سید نعمت جلالی مطهری) گردید و در حالت صحت نفس و کمال عقل و اختیار بدون شائبه اکراه و اجبار درحالیکه جمیع اقایر شرعیه از ایشان فاقد و مسموع است وقف مؤبد و حبس مخلد نمودند شش‌دانگ یک قطعه زمین بمساحت یک هزار و پنج متر مربع بشماره پانصد و شش فرعی مفروز مجزی شده از پلاک یک اصلی واقع در قریه هارون محله جزء دهستان دشت سر بخش سه حوزه ثبتی آمل با کافه توابع و متعلقات و مستحدثات و لواحق شرعیه و عرفیه آن بهر اسم و رسم را بر شبکه بهداشت و درمان شهرستان آمل بمنظور ایجاد درمانگاه و مؤسسه درمانی تحت هر عنوان تقریباً علی الله و طلباً لمرضات الله که ثواب آن در یوماً لاینفع مالاً و لابنون الله من اتی الله بقلب سلیم عاید و نصیب بورث وقف کنندگان گردد و نیز شرط شده که مؤسسه درمانی مذکور بنام حاج سید نعمت جلالی مطهری نامگذاری شود و مالکین خلع

ید مالکانه از رقبه نموده و مورد وقف را بتصرف داده و صیغه وقف من الایجاب و القبول علی نهج شرع الرسول جاری شد به حیث صار الوقف المرقوم جازماً و لازماً قطعياً و مَنْ بدله فانما اسمه علی الذین یبدلونه بتاریخ بیستم بهمن یکهزار و سیصد و هفتاد و شش؛ [امضا: سیده شمس جلالی، [امضا: بنین کریمی، [امضا: سیده مهری جلالی، [امضا: سیده مریم جلالی مطهری، [امضا: سیده نادر جلالی، [امضا: سیده بابا جلالی، [امضا: سید ناصر جلالی، [امضا: سید عبدالله جلالی مطهری، [امضا: سید جمال جلالی] ۲۶

[سند شماره ۸]:

رونوشت وقفنامه شماره $\frac{۱۱۴}{۳۹/۱۲/۳}$ [۱۳]

شیر و خورشید - رونوشت دادگستری ثبت کل اسناد و املاک، ثبت اسناد و املاک آمل صفحه ۴۲

رونوشت وقفنامه که با اداره اوقاف آمل داده میشود شماره $\frac{۱۱۴}{۳۹/۱۲/۳}$ [۱۳] شماره ترتیب ۱۱۴ تاریخ ورود بدفتر سهم الصفر ماه هزار و سیصد و سی و نه خورشیدی برابر پنجم رمضان المبارک هزار و سیصد و هشتاد هجری قمری تاریخ ثبت برابر با..... بانو خاور ملاری فرزند آقای ابراهیم بشناسنامه شماره پنج صادره از آمل در قریه هلی کتی منزل شخصی مقابل حضرت خامس آل عبا علیه السلام نوع معامله وقف بانو خاور ملاری در این دفترخانه حاضر و بعد الحضور در حال صحت نفس و کمال عقل با علم کافی و اطلاع و الخاطر برضا و خشنودی پروردگار و تقریباً الی الله وقف مؤبد و حبس مخلد نموده است همگی و تمامت نیم سهم مشاع از یکسهم از چهارده سهم از سه چهارم یکدانگ مشاع از شش دانگ دهکده هلی کتی پلاک شماره ۶ واقع در دهستان لیتکوه بخش ۹ ثبت آمل

را که برابر پاسخ استعلامیه شماره $\frac{۲۴۳۰۴}{[۱۳] ۳۹/۱۲/۱}$ اداره ثبت آمل... میباشد و امر تولیت را مرجوع نموده است مادام العمر واقفه بخود او و بعد از حیات امر تولیت را مفوض و مرجوع نموده است با اولادان ذکور خود نسلاً بعد نسل و بطناً بعد بطن و پس از انقراض نسل ذکور امر تولیت را مرجوع نموده است بعلمای شهرستان آمل و عواید وقت سالیانه در ماه محرم بصرف عزاداری خامس آل عبا در یکی از تکایای بلده بالا لاریجان یا تکیه هلی کتی مصرف شود و عواید آن با نظارت آقای... مهدی مقدم بشناسنامه شماره ۴۷ صادره از آمل در قریه هلی کتی بلوک پائین خیابان (شوهر واقفه) مصرف شود و بعد از فوت ناظر آقای مهدی مهدوی فرزند روح الله اخوی زاده ناظر فعلی بنظارت تعیین شده است و برای تعیین حق الثبت برای مندرج در سند مالکیت مبلغ یکهزار و پانصد ریال تعیین شده است بتاریخ سهم الصفر... هزار و سیصد و سی و نه خورشیدی برابر پنجم رمضان المبارک هزار و سیصد و هشتاد هجری قمری محل امضاء اثر انگشت بانو خاور ملاری با احراز..... واقفه... تمام مراتب مسطوره در این ورقه در نزد اینجانب واقع شد بتاریخ متن عندلیب زاده و صیغه وقف هم..... فی الشرع جاری شد- رونوشت برابر با اصل است. دفترخانه اسناد رسمی شماره ۶۳ آمل؛ سردفتر جواد عندلیب زاده، محل امضاء و مهر- ثبت دفتر وقفنامجات شماره $\frac{۶۰۲}{[۱۳] ۳۹/۱۲/۷}$ ، رونوشت برابر رونوشت موجود در پرونده اوقافی است. [امضا: ناخوانا] ۲۷

[سند شماره ۹]:

الحمد لله الواقف علی الضمایر و المطلع علی السرائر و الصلوه و السلام

علی خیر خلقه و اشرف مرتبه محمد خیر الاوائل و الاواخر و علی اله اصحابه اشرف الفضایل و العشایر [الشعائر] و نظر بدلیل قاطع و برهان ساطع اینعالم فانی و این دنیای دنی را روز جزا سزائی است و نظر بمضمون الدنیا مزرعه الاخره بهر عاقل و ذی شعوری از مکلفین لازم و واجب است که در این ... زار فانی کمال حد معمول بیابد از برای خود اسباب صلاح و... فراهم کند تخم اعمال صالحه بکارد تا... بآمال عالیه میشود... که حضرت خداوندی اسباب نجات و وسیله با علورجات قرار داد، وقف میباشد. لذا توفیق رفیق و شامل حال خیر مآل عصمت و عفت مآب فخری جهان خانم زوجه مرحوم مغفور سیف اله سلطان گردیده وقف مؤبد و حبس مخلد نمود مساحت و مقدار بیست و چهار قفیز از ملک قریه شهر کوتی را که کثانی دوازده قفیز میباشد که عزاخانه خامس آل عبا حضرت...اله صرف شود تا ثواب آن در یوم لاینفع مال لابنون نصف عاید واقفه مزبوره و نصف دیگر عاید سلطان مرحوم شود، تولیت و نظارترا تفویض و واگذار نمود بولد ارجمند خود آقا سلطان ثم بولد اصغر خود آقاحسین ولده باولادهما والارشاد فالارشاد و بعد بعالم بهرستاق اعلم فالاعلم [فالاعلم] و المراد بالا آلاء نکور [باولاد نکور] من هم له مطلقاً و صیغه الوقف حسبما رقم جاری گردید و کان وقوع ذالک بتاريخ ۲۲ فروردین ماه قدیم ۱۳۱۷ لاشبهه من وقوع الوقف حسب ما رقم عبده الراجی مسیح قد اجریت صیغه الوقف وکاله عنها وصلت التولیه لاولاد ما حسبما فصل و رقم فی التاريخ المرقومه محل مهر حجه الاسلام محمد باقر. سواد مطابق اصل است. [امضا]: ح. طاهری.....[مهر]: اداره اوقاف آمل و لاریجان؛ [مهر]: اداره اوقاف آمل

[حاشیه بالا چپ]: [امضا]: ح. طاهری.....^{۲۸}

[سند شماره ۱۰]:

محل الصاق تمبر، بسم الله الرحمن الرحيم، صورت مفاد و مضمون بلاغت مشحون وصیت نامه که متضمن بر وقفنامه میباشد از طرف مرحوم میروره حاجیه نرجس خواتون [خاتون] بنت مرحوم رضوان مکان الحاج حاج میرزا بابای نوائی طاب ثراها مورخه بیست فوس ۹۹ (۳۰) ثبت دفتر وقفنامهجات آمل و توابع گردید کفیل اوقاف آمل لاریجان عباس طاهری محل مهر بسم الله تعالی ما رقم و سطر فی هذا الورقه حق و صواب فی ۲۴ جمادی الاول ۳۷ مهر یا حبیب الله مهر حبیب الله الموسوی ما رقمه فی هذا الورقه حق و صواب، مهر ابوالحسین مهر محمد ابن حاجی آقا اما بعد وصی مرحومه در فوق جناب خیرالحاج حاج محمدباقر نوایی زیدت توفیقاته فرزند مرحومه مرقومه اما وقف مساحت ده سیر از تمامت از یکدانگ نیم از سهمی آن مرحومه از قرای کبود کلا و صورت کلا و کرسی کلا من قرای دابوی مازندران و مرحوم مغفور خلد آشیان آیه اله فی الانام آخوند ملامحمد کاظم خراسانی نوراله تعالی مرقده الشریف صیغه وقف را جاری فرمودند و یکدانگ از آن که عبارت از چهل سیر است فیما بین ورثه اول الذکر مثل حظالانثین قسمت شود و الباقی از آن مساحت که عبارت از ده سیر است در سته هزار سیصد و بیست و دویم ۱۳۲۲ از هجرت حبس نموده که محصول و مال الاجاره آن بعد از وضع مخارجات ایام ترحیم و چلانه و سال و مخارجات حمل جنازه او بعتبات عرش درجات توسط حاج مرقوم در فوق بغایت هفده سال مناقع ملکی آنده سیر بمصرف صوم و صلوات آن مرحومه صرف شود و بعد ذالک کلمه خواهش نموده است بعد از وضع مخارجات مرقومه و انقضای مدت مزبوره ورثه و امضا و اجازه نموده که آنده سیرهم وقف شود و ثواب [آ]نرا هم واگذار بروح آن مرحومه نمایند اما تولیت وقف مرجوع شد بجناب حاج مغری الیه و بعده لاولاده الذکور نسلًا بعد نسل و اما مکان اقامت تعزیت داری حضرت ابا

عبدالله الحسین روحناه فداه در تکیه کوچک نوا متصل بتکیه بزرگ ایام عزا در عشر اول شهر محرم الحرام فمن بدله بعد فاسمه فانما اثمه علی الذین یبدلونه التحریر ذالک فی ۲۲ شهر جمادی الاول فی ۱۳۳۷ رونوشت برابر با اصل و اصل آن در نزد آقای محمد شکبیا ابراز کننده است مقابله شد؛ [امضاء: ناخوانا]؛ .....؛ [مهر: ناخوانا]؛ [مهر: ناخوانا]، محل دو تمبر [دولت شاهنشاهی ایران، نشان شیر و خورشید و تاج، دادگستری] ۲۹

[سند شماره ۱۱]:

هو الواقف علی الضمایر و المطلع علی السرائر و بعد چون سالکان مسلک طریقت و رهروان طریق حقیقت و هدایت یافندگان..... مرضیه ایشان این بود که نفس خود را تکمیل بکمالات جلیله و تجلیل باوصاف حمیده مینمودند شاید بدین واسطه و وسائط قابل فیض وجود حضرت معبود شده دریافت نمایند سعادت... و بهترین چیزی که مورد عنایت حق... و..... که باعث شفاعت آل طریقت اولاً تولى بائمه اطهار سلام اله علیهم الملك القهار و تبری باعدائهم الذین خالدون فی النار و ثانیاً انفاق فی سبیل الله و وقف نمودن اموال است برای..... در این زمان شرافت روان توفیق شامل حال سعادت آمل علیا مخدره حاجیه سیده خیرالنساخانم..... مکان حاجی سید مهدی شاهاندشتی گردید محضاً برضا اله برضا الله و خالصاً بوجه اله که اخراجات و خرجی نماید در راه خامس آل عبا و سرور الشهدا حضرت اباعبدالله الحسین روحی و روح العالمین فداه لذا وقف صحیح مؤبد ملی و حبس صریح مخلد شرعی نموده مادامت المراه و الارض باقیه همگی و تمامت ده سیر ازین دانگ از سه دانگ از کل ششدانگ قریه هارون کلا من محال دشت سر که از بابت ارث من جانب الاب منتقل باو گردید. مع جمع لواحقه الشرعیه و توابعه العرفیه بدون وضع و انشا یافتی از آن بقدر الحصه الشایعه که همه ساله تمام محصول و مناقع آنرا بعد از

وضع ضرر اگر... شد و بعد از وضع مخارج آن ملک اگر ضرر شد حسب ما فصل فی ال... خرج و مصرف بدارد میان التفصیل مبلغ ده تومان از آن منافع در ایام علشورا چه در بیلاق، چه قشلاق در تکیه و مجلس سادات سراسر سعادات شاهاندشت که تعلق دارد به طایفه ثمن آبری و سعیدیه و پاشا صرف عزاداران خامس آل عبا شود و از اطعام و روضه خوانی و تعمیرات تکیه، فروش و آلات... عزاداری حضرت اباعبدالله الحسین از قبیل طاس بزرگ و کرنا و... علم که موجب عزاست و متولی بر طبقه مختار است حسب المسطور الباقی از منافع مزبوره متولی معظمه مختار است چه در خانه خود چه یا جای دیگر چه بیلاق و چه قشلاق و چه غیر عاشورا صرف در راه سرور الشهدا نماید و تولیب آن مفوض و مرجوع است به خود واقفه مادام الحیوه و بعد باولاد ذکور... نسلاً بعد نسل و بطناً بعد بطن و در صورت تعدد اولاد مفوض است باولاد اورع العیاز بالله بعد الانقراض ایشان تولیت مرجوع و واگذار است باعلم و اورع از طایفه ثمن آبری که در تکیه خودشان مصروف بدارند علی حسب المزبور و صیغه وقف باجمیع احتمالات و اقسام مزبوره علی النهج الشریعه النبویه المطهره واقع و جاری گردید. فمن بدله اله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدلونه تغییر دهنده وقف... خدا و... رسول و ائمه هدی گرفتار خواهد شد و قفاً صحیحاً شرعياً و..... کان وقوع ذالک شهر شعبان المعظم ۱۳۱۳ محل مهر خیرالنساء. بسم الله الواقف قد اجريت صیغه الوقف و كالنافع المماه المزبوره حسب ما فصل فی الكتاب وعن الاحقر الجانی... الطلاب والشرع المستطاب فی شعبان المعظم ۱۳۱۳ محل مهر الحق مع علی اعلى مع الحق. بسم الله تعالی شأنه قد اقرت و اعترفت ال...المخدره كما رقم فيه لدى العاصی محل مهر، حسین علی موسوی و اعترفت الواقف علی حسب ما فصل فی الكتاب لدى الجانی الفانی شعبان المعظم ۱۳۱۳ محل مهر قاسم؛^{۳۰} [مهر: ناخوانا]؛ محل دو تمبر

[سند شماره ۱۲]:

بسم الله الرحمن الرحيم - الحمد لله الواقف على الضماير و المطلاع على [ال] [سرائر و الصلوه و السلام على محمد و اله على اعدائهم العجمين و بعد حاضره گردید علیه زهرا خانم امیر صالحی دارنده شناسنامه شماره ۷۴۹۱ از آمل فرزند مرحوم میرزا احمدخان امیر صالحی آملی ساکنه آمل در حالت صحت نفس و کمال عقل عالمه عابده مختاره بدون الذکراه [بدون الاکراه] و الدجبار [والاجبار] و بعد الحضور وقف موی ید [مؤبد] و حبس مخلد شرعی نموده قرتیه [قریه] الی اله لعالی و طلباء لمرضاته مقدار و مساحت سه ربع از یک دانگ از کل ششدانگ از قریه کارچه کلا شماره پنجاه و پنج دهستان لیتکوه بالا خیابان را با کلیه متعلقات آن بقدر الحصه الشایعه از مزارع و مراتع و آنچه در پرونده و سن مالکیت واقفه مسطوره شرح داده شد بدون [استثناء شی] از آن برای عزاداری حضرت سید الشهدا علیه افضل التحیات و اثقا و اصحاب کرام او سلام اله علیهم که همه ساله عایدات و درآمد سه ربع موقوفه مزبوره بعد از وضع مالیات و مخارج محلی از شهر سازی و تنقیه نهر و سایر مصارف محلی در مصرف عزاداری حضرت سیدالشهدا در ایام عاشورا و محرم و صفر در هر کجا که متولی صلاح از تکیه و سقاخانه بیلاقا و قشلاقا و یا خانه شخصی که اختیار نماید و تولیت آنرا مفوض داشت به آقای امان اله مختاری دارنده شناسنامه شماره ۷۸۵ از آمل و بعد باولاد ذکور او نسلاً بعد نسل و در صورت نبودن ذکور باولاد اناث نسلاً بعد نسل با تقدم ذکور در هر طبقه و در صورت فقدان باولاد برادران بزرگ آقای امان اله ذکورا و اناثا بنحو مزبور با رعایت اصلحیت در تمام مراتب و طبقات و در صورت انقراض با عالم و پیرمردان حضرات طایفه اسکی و حق التولیه یک عشر از عایدات موقوفه مسطوره میباشد و صیغه الوقف کما قررت فی الشریعه جاری

گردید فصار و قفاء صحیاء شرعیاء باتحقق قرین فلایباع ولد یورث و لا یوهن فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه الح توضیحاً آنکه تولیت موقوفه مادام الحیوه با خود واقفه مسطور میباشد بدون حق التولیه تاریخ هیجدهم آبان یکهزار سیصد و سی و نه / ۱۳۳۹ امضاء زهرا امیر صالحی - بسم الله الرحمن الرحیم حسب الوکاله [ل] شفاهییه عن المخدره المسطوره رویت صیغه الوقف... و سطور جعل التولیه لعن... و سطور قد حصل القبوض و ضار[صار] و قفاء[وقفاً] صحیاء[صحیحاً] شرعیه فمن بدله ما سمع الح فی التاریخ المتن/ ۱۳۳۹ امضاء محمد غروی میر محمد غروی، مدیر دفتر دادگستری آمل - قجرزاده امضاء ۴۰/۳/۱۳ [۱۳]، رونوشت برابر رونوشت است؛ [مهر:] اداره اوقاف شهرستان آمل ۳۱

نکته: اسناد شماره ۵، ۶، ۷ به صورت وقفنامه است؛ شماره ۱، ۳، ۴، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱ به صورت رونوشت از وقفنامه است؛ شماره ۱۲ به صورت رونوشت از رونوشت وقفنامه و شماره ۲ کپی از وقفنامه است؛ سند شماره ۱۲ با غلط‌های بسیار نگارشی همراه است که برخی از آن‌ها اصلاح گردید.

نتیجه

با توجه به این که موقوفات زنان نیکوکار ایرانی در زمینه‌های گوناگون بوده است، زنان شهر آمل بیشتر در حوزه اجتماعی و مذهبی اموال و دارایی‌های خود را وقف نمودند. در میان انواع مصارف موقوفات، عزاداری خامس آل عبا، امام حسین علیه السلام از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. نوع مصارف موقوفات نشانی از ارزش‌گذاری اجتماعی بر موقوفات آن جامعه است که واقفان زن بدان توجه داشته‌اند.

پی‌نوشت‌ها:

۱. کارشناس ارشد ایران‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی
۲. زنان واقف در تهران عهد قاجار، ص ۱۱۵
۳. بررسی روند تغییرات نقش و جایگاه موقوفات زنان از دوره صفوی تا عصر حاضر، ص ۱۳
۴. در زمان سلاطین آل بویه وسعت یافت. (همان)
۵. تاریخچه عزاداری حسینی از زمان آدم تا زمان ما در تمام کشورهای جهان، صص ۲۱۳-۲۱۵
۶. گاهی اوقات برای جلوگیری از مصادره اموال توسط دولت و قوانین ارث، به دست آوردن جایگاهی مهم در امور سیاسی و سرمایه‌گذاری‌ها به مهم‌ترین امور مذهبی؛ وقف اقدام می‌نمودند (فعالیت‌های اقتصادی زنان صفوی در زیارتگاه شهر اردبیل، ص ۹۴).
۷. بررسی روند تغییرات نقش و جایگاه موقوفات زنان از دوره صفوی تا عصر حاضر، ص ۱۷
۸. وقف شناسی جغرافیایی شهر تهران، ص ۱۱۶
۹. تحول نهاد وقف، ص ۳۹۹
۱۰. وقف شناسی جغرافیایی شهر تهران، ص ۱۱۶
۱۱. پس از علویان، زیاریان و آل بویه- دست پرورده علویان و شیعی مذهب بودند- بر طبرستان فرمان راندند.
۱۲. زنان دوره قاجار از حقوق قابل توجه اجتماعی برخوردار نبودند اما تعداد بسیاری از موقوفات کوچک و محلی به ویژه در تهران به نام زنان ثبت شده است (جایگاه وقف در تحولات جامعه ایران دوره قاجاریه، ص ۶۶۴).
۱۳. وقف شناسی جغرافیایی شهر تهران، ص ۱۱۴
۱۴. تحول نهاد وقف، ص ۴۰۷
۱۵. اداره امور خیریه و اوقاف شهرستان آمل، آرشیو ۲۵۵
۱۶. همان
۱۷. همان
۱۸. همان
۱۹. وقف و گسترش امور درمانی با تکیه بر اسناد وقفی تهران، ص ۱۷
۲۰. اداره اوقاف و امور خیریه شهرستان آمل، آرشیو ۷۲
۲۱. همان، آرشیو ۶۹۱
۲۲. همان، (آرشیو ذکر نشده است).
۲۳. همان، (آرشیو ذکر نشده است).
۲۴. همان، آرشیو ۳۰۹
۲۵. همان، آرشیو ۱۵۲
۲۶. همان، (آرشیو ذکر نشده است).
۲۷. همان، آرشیو ۷۷
۲۸. همان، (آرشیو ذکر نشده است).
۲۹. همان، آرشیو ۴۷۹
۳۰. همان، آرشیو ۳۵۲
۳۱. همان، آرشیو ۶۵

منابع:

۱. وقف و گسترش امور درمانی با تکیه بر استاد وقفی تهران، نزهت احمدی، ۱۳۸۷، قم: کومه.
۲. «تحول نهاد وقف»، نادر ریاحی سامانی، ۱۳۸۷، مجموعه مقالات همایش بین المللی وقف و تمدن اسلامی، ج ۳، تهران: اسوه، صص ۳۶۹-۴۱۲.
۳. «فعالیت‌های اقتصادی زنان صفوی در زیارتگاه شهر اردبیل»، فریبا زرین بافت شهر، ۱۳۸۴، ترجمه محمد مروار، نامه تاریخ پژوهان، سال اول، شماره ۳.
۴. «بررسی روند تغییرات نقش و جایگاه موقوفات زنان از دوره صفوی تا عصر حاضر»، مفید شاطری، راضیه آرزومندان، ۱۳۹۱، زن در فرهنگ و هنر، دوره ۴، شماره ۱، صص ۵-۲۳.
۵. «وقف شناسی جغرافیایی شهر تهران، دوره‌های قاجار و پهلوی»، پروانه شاه حسینی، ۱۳۷۵، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۱۱، شماره ۳، صص ۱۱۷-۱۳۳.
۶. تاریخچه عزاداری حسینی از زمان آدم تا زمان ما در تمام کشورهای جهان، صالح شهرستانی، قم: عمادزاده.
۷. جایگاه وقف در تحولات جامعه ایران: دوره قاجاریه، سید مصطفی مطبوعه چی، ۱۳۸۷، مجموعه مقالات همایش بین المللی وقف و تمدن اسلامی،
- ج ۳، تهران: اسوه، صص ۶۵۲-۶۷۶.
۸. «زنان واقف در تهران عهد قاجار»، کریستف ورنر، ۱۳۸۷، ترجمه نسیم مجیدی قهرودی، فصلنامه میراث جاویدان، سال هفتم، شماره ۴، صص ۱۱۵-۱۲۲.
۹. آرشیو اداره اوقاف و امور خیریه شهرستان آمل.